

Városi Oázis

TDK alkotóművészeti szekció

BME Építészmérnöki Kar, 5 évfolyam

Készítette: Shelemekhov Mark

Konzulens: Kemes Balázs DLA

Közösségi Áthangolás, Középülettervezési Tanszék

2023.11.02

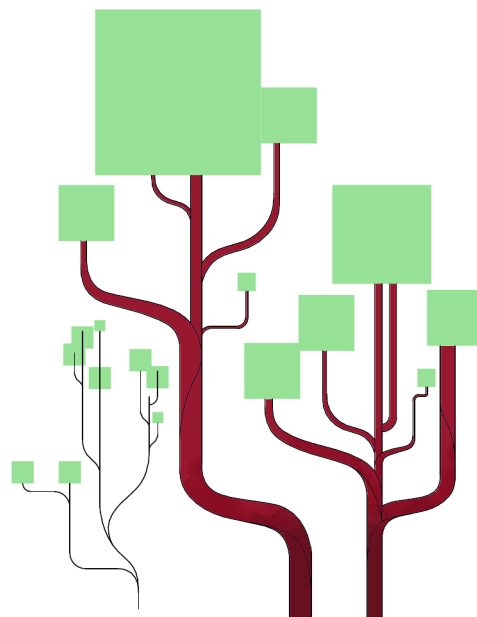
Tartalom

- Absztrakt 1

- Bevezetés 2

- Koncepció
  - Közösség 3-4
  - Közlekedés 5
  - Növények 6
  - Vízgazdálkodás 7
  - Komfort 8-9
  - A volt kazánház 10-12
  - Zárószó 13

- Irodalom és források 14
- Előképek és inspirációk 15
- Képgyűjtemény 16

- Terv dokumentáció

Absztrakt_

Mikor érdemes régi épületek tereinek és közösségeinek az újjá tervezése a mai gyorsan fejlődő és változó világban, és mikor érdemes egyszerűen a régi helyére teljesen újat rakni? Valóban érdemes és előnyös elavult vagy régi tér helyzetekkel foglalkozni? Nem egyszerűbb a korszerű technikai és kivitelezési lehetőségek által valami újat teremteni, a régi, korát meghaladó helyére? A magánszférában élő lakókból lehet e valami körül összefogó közösséget alkotni vagy a közösségi használatban lévő tereket a lakók kevésbé hajlamosak fejleszteni? Egy társasházi udvar az csak raktár funkcióként és olyan kertként tud működni, akivel senki sem akar foglalkozni? Tud-e egy ilyen udvar a helyieknek, költségi és karbantartási problémák helyébe valami egyedit és praktikusát nyújtani? Lehetséges e több társasház által telek határokkal feldarabolt kert részeket egyesíteni? Hajlamosak-e ilyenre az emberek vagy a közösségi kert több problémát hozhat nekik az elképzelésük szerint? Mennyire képes egy ilyen udvar kert változtatni a helyiek életén, és az esztétikai része mellett tud e mindennapi hasznot is adni? Kevés hozzá nyúlással és rendezéssel tud-e egy olyan fenntartható szituációt létrehozni, ami egyensúlyként szolgálhat a különböző éghajlati változásoknak és hatásoknak? Valóban tud-e fenntartható és autonóm módon működni ez a gondosan megtervezett udvar kert?

Fogok-e tudni választ találni erre a sok kérdésre a Magyar Jakobinusok terén álló társasház és funkcióját vesztett kazánház helyzetének elemzésével? Lehet, hogy ez a reakció egy ilyen helyzetre példaként tudna szolgálni a városban elegendően megtalálható hasonló szituációkra.

Bevezetés_

A városon belül sok olyan helyzet adódik amikor különböző épületek által elhatárolt és elzárt zöld területeket tudunk felfedezni, amik sokszor egyedi karakterrel és lehetőségekkel rendelkeznek, de legtöbbször nincsenek a teljes értékük szintjén hasznosítva. Az ilyen szituációk önmagukban a városi környezetben egy egyedi atmoszférával rendelkeznek, és sokszor a városi lakók számára tudnak menedéket adni, egy természeti tájban. Építészeti szempontból a tömb kertek, vagy udvarok magukban egy teret vagy nagyobb kiterjedést alkotnak, ami az ezzel járó további kibontakozásra adó lehetőséget jeleníti. A különböző funkciójú felhasználásnak ad lehetőséget a zöld kert jellege mellett, aminek értékeit kiélvezni főleg a helyi lakosok tudják. Az ilyen bezárt udvar vagy kert területek közösségi használatban lévő státuszuk miatt sokszor elhanyagoltak és valóságban kevésbé hasznosítottak, mivel az emberek többségének sokszor nincs kedve ilyen területekkel foglalkozni, és amikor vannak ötletek akkor inkább anyagi problémákba ütköznek. A megvalósulás is sokszor meghozza a saját gondjai, mint például; ki fog figyelni rá? vagy milyen lesz a további fenntartása, gondozása vagy esetleg üzemeltetés? A lakótömbökkel bezárt kert területekben rejlő értékeket sokszor az emberek magas ár árán tudják elképzelni és ha a kert több lakóépület által van felosztva akkor az további együttműködési problémákhoz is vezethet. Mindennek ellenére az ilyen területek igazi, lecsérélhetetlen értékkel rendelkeznek, legyen az fizikai, megfogható, érezhető vagy lelki. Ezek a dolgok mellett egy ilyen kert hasznosítása esetleg megoldható egyszerű és minimális beavatkozással, és képes egy közösség létrehozásában főszerepet játszani mivel nem csak egy fizikai gócpontot teremt meg de egy olyan elem lehetne, ami körül az emberek tudnának csoportosulni és a mindennapi életükben a munkájuknak és törődésüknek köszönhetően tudnának hasznokat nyerni. A terület táj jellegének nem kell változnia ahhoz, hogy hasznosítva legyen, mivel a zöld adja a legtöbb erényét, és erre esetleg erősíteni lehetne. Ahogy egy sivatagi oázis tud életet adni egy nem túl kellemes területen, úgy egy ilyen kert is hasonló értéket tud nyújtani a mai városokban. Elzártasága egy önálló egységet alkotna, amiben csak a helyiek tudnának gazdálkodni, és ez a bezárkózás miatt a kert saját hatásait kialakítva egyedi környezetet tudna formálni, ami el lenne zárva a városi zajtól. Az ilyen kert e mellett egy olyan érték, amit gondozni kell, mint egy otthoni növényt, ha azt szeretnénk, hogy legyen haszna. A mai világ egyes problémáira esetleg egy ilyen kert tudna adni választ, azzal, hogy teret ad a különböző jelenségek kibontakozására, amit maga a közösség építene fel.

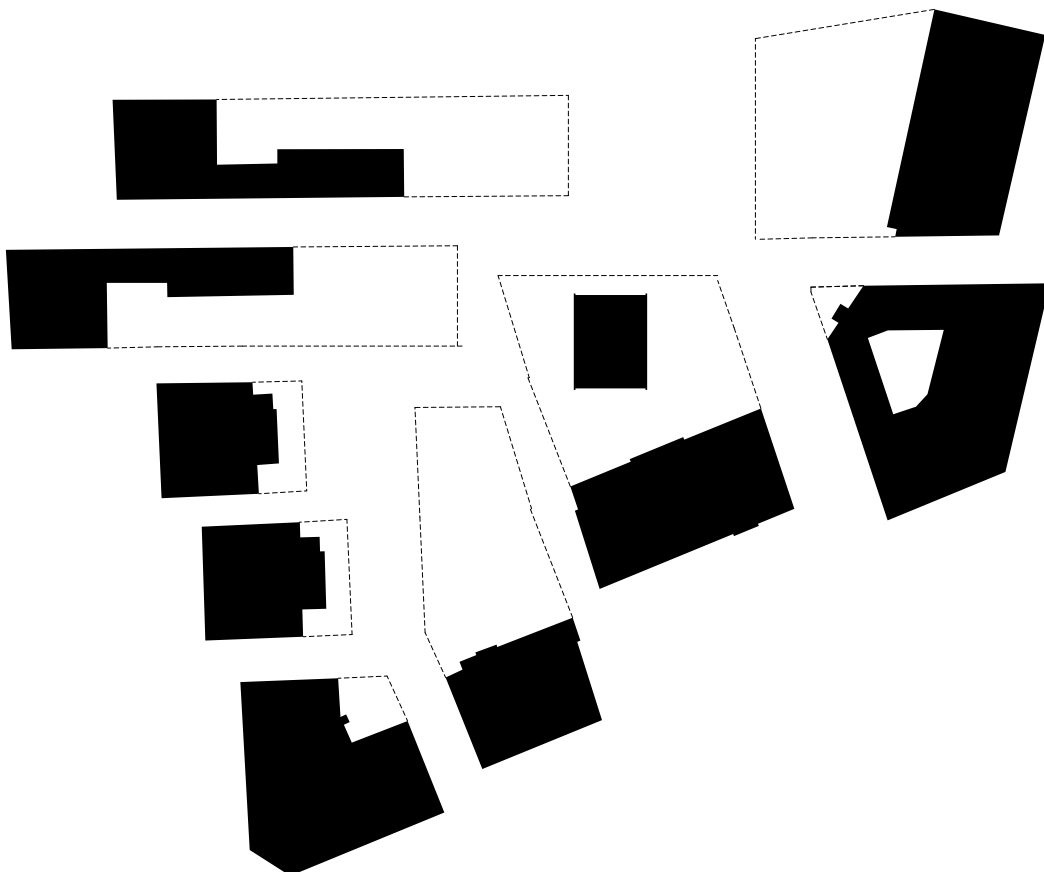
Koncepció_

Közösség

A Magyar Jakobinusok Terénél található tömb által bezárt kert ad lehetőséget ennek a gondolatmenetnek az esetleges elemzésében. A kiadott feldolgozandó terület ebben a kert belsőben található, amelyiknél a szomszédos telkekkel való kapcsolat vezet egy olyan gondolathoz, hogy a területet esetleg együtt vizsgálhatjuk, ahol a tervezés célja, így már nem csak egy telek terület, hanem az egész tömb "test". A kertben található volt kazánház épületének újrahasznosítás nem csak a saját telkén lévő lakóháznak köteles új értéket adni, hanem az egész kertnek, és így a többi háznak is adhat. A volt kazánház pozíciója a kert szemlélését vonja maga után, mivel oly meghatározó és annak elsődleges környezete. Egy ilyen szemlélésben a kert léptéke miatt is, az udvar nagyobb hierarchiai szinten helyezkedne el a kazán épületéhez képest. A kert egészének vizsgálata a volt kazánházzal együtt a környező lakóépületek együttes kezelését jelenti. Ha a területre egy ként tekintünk, akkor már egy viszonylag nagy lakó közösség bele vonásáról beszélhetünk, ahol a kert területének felhasználásának előnye a nagyobb létszám miatt csak nő. Az eredeti telek határokon való kilépés és az egész tömb vizsgálata azt a lehetőséget adja, hogy egy sokkal nagyobb közösséget és az azzal járó anyagi támogatást lehet egyesíteni.

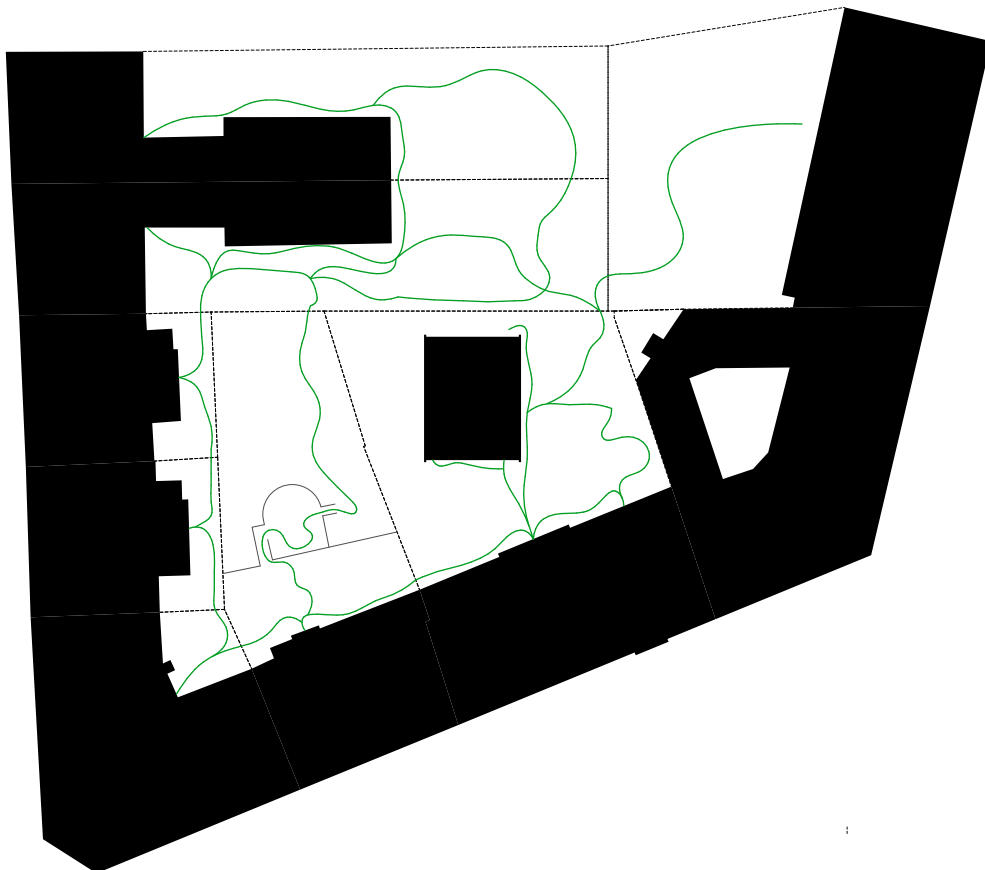

A telekhatárok ellenére a kert növényvilága egy egységes elemet hoz létre, és bár arculata változatos mégis egy szerkezetként tekinthetünk rá. A szomszédok bevonása a projektbe és ezzel a többi telkek csatlakoztatása a feldarabolt területet egyesíti és a volt kazánház épülete a nagy kertben is már egy erősebb hangsúlyt kap. A terv ideális esetében az összes szomszéd tudna csatlakozni, ezzel kirakós szerűen tudnánk összerakni a kertet, de ez nem egy kötelező pontja a megvalósíthatóságot tekintve, mivel a szomszédok csak egy részének csatlakoztatása is már növeli azt, amit kialakíthatunk. A lakók nem csak egy esztétikus és hangulatos kertet kapnak a szomszédságukba, de egy olyan építményt, ami elbűjtan is de egy kiegészítő funkcióként szolgál az összes csatlakozóhoz. Egy ilyen terv a lakók összefogását igényelni, vagy esetleg ez lehetne a szikra a helyi közösség kialakulásában. Talán egy olyan elemmé tud válni, aminek karbantartása a többség érdeke lenne, mivel annak értéke, haszna és közösségi vagy talán egyéni kötődése erősebb lenne, mint a használatlan helyzet egyszerűsége. A mai személytelen, elidegenedett világban, ahol sokszor a lakóházban élők nem ismerik egymást, ez az új helyzet talán tudna adni arra lehetőséget, hogy a helyiek mégis csak egy valódi közösséget alkossanak, amiben időt töltenek, és ahol a kapcsolat nem csak anyagi támogatási kényszer, de egy annál életszerűbb kapcsolattá tudna válni. Az együttműködés, a közös gondozás és a közös megvalósítás összekovácsolja az embereket, akik ebben úgy döntenek, hogy részt vesznek és helyzet egy fajta alapozás a további lehetőségek megteremtéséhez.

Közlekedés

A Magyar Jakobinusok Terénél található tömb által bezárt kert ad lehetőséget ennek a gondolatmenetnek az esetleges elemzésében. A kiadott feldolgozandó terület ebben a kert belsőben található, amelyiknél a szomszédos telkekkel való kapcsolat vezet egy olyan gondolathoz, hogy a területet esetleg együtt vizsgálhatjuk, ahol a tervezés célja, így már nem csak egy telek terület, hanem az egész tömb "test". A kertben található volt kazánház épületének újrahasznosítás nem csak a saját telkén lévő lakóháznak köteles új értéket adni, hanem az egész kertnek, és így a többi háznak is adhat. A volt kazánház pozíciója a kert szemlélését vonja maga után, mivel oly meghatározó és annak elsődleges környezete. Egy ilyen szemlélésben a kert léptéke miatt is, az udvar nagyobb hierarchiai szinten helyezkedne el a kazán épületéhez képest. A kert egészének vizsgálata a volt kazánházzal együtt a környező lakóépületek együttes kezelését jelenti. Ha a területre egy ként tekintünk, akkor már egy viszonylag nagy lakó közösség bele vonásáról beszélhetünk, ahol a kert területének felhasználásának előnye a nagyobb létszám miatt csak nő. Az eredeti telek határokon való kilépés és az egész tömb vizsgálata azt a lehetőséget adja, hogy egy sokkal nagyobb közösséget és az azzal járó anyagi támogatást lehet egyesíteni.

Növények

A kertben megtalálható növényzetet nem kell cserélni, az udvar rendbe rakása után, ki lehet egészíteni új, már "tervezet" növényzettel, ami a helyi adottságoknak megfelelően lehetne választani az egyszerűbb gondozás miatt. Az új növények kevés gondozást és kevés napfényt igényelnének, mint például a különböző páfrányok, vagy a moha, ami nagy területeket is képes lefedni, és sokkal rosszabb talaj körülmények között (vagy annak hiányában) is megél, így helyettesítheti a fűvet vagy más takaró növényt. A kertben a növény állomány bőséges, így csak rendbe rakást igényel, és esztétikai ízlés szerinti kerttervezési elvet. A közösségi használat miatt egy szempont az is, hogy a gondozás a lehető legegyszerűbb és kevesebb forrást használjon fel. A meglévő növények nem csak a kert esztétikáját és befogadását szolgálják ki de a környezet fenntartásában is részt vesznek, legyen az a levegőminőség, természethez közeli környezet megteremtése, hőmérséklet és pára kezelés. A kert alapos megtervezése azt tudja nekünk eredményezni, hogy a természet életképessége miatt a növények, a többi szerkezettel együtt, "önfenntartók" tudnának lenni, ezt az elképzelést az a tény is erősíti, hogy az árnyékos, erős nyár, és valószínűleg öntözés hiánya ellenére ilyen gazdag helyzet áll fenn még a mostani állapotban is.

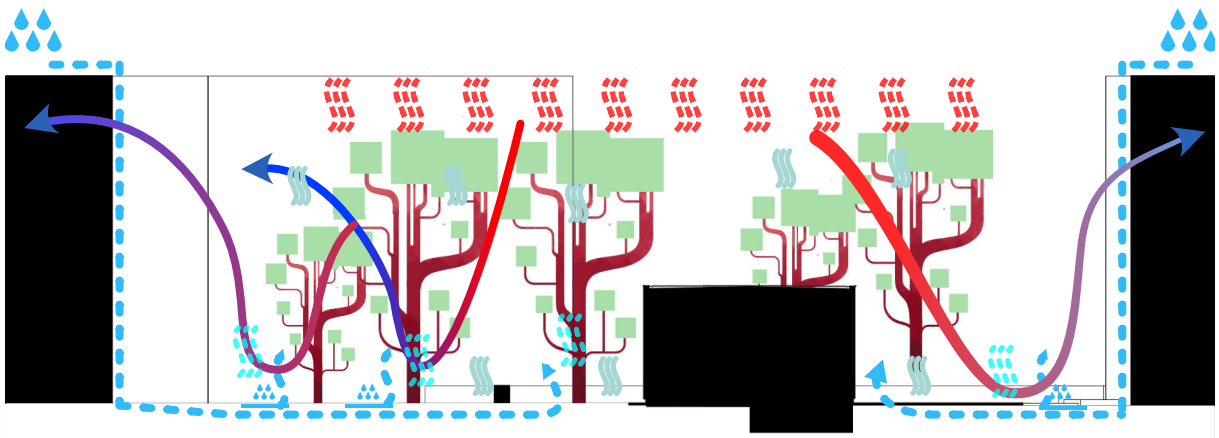

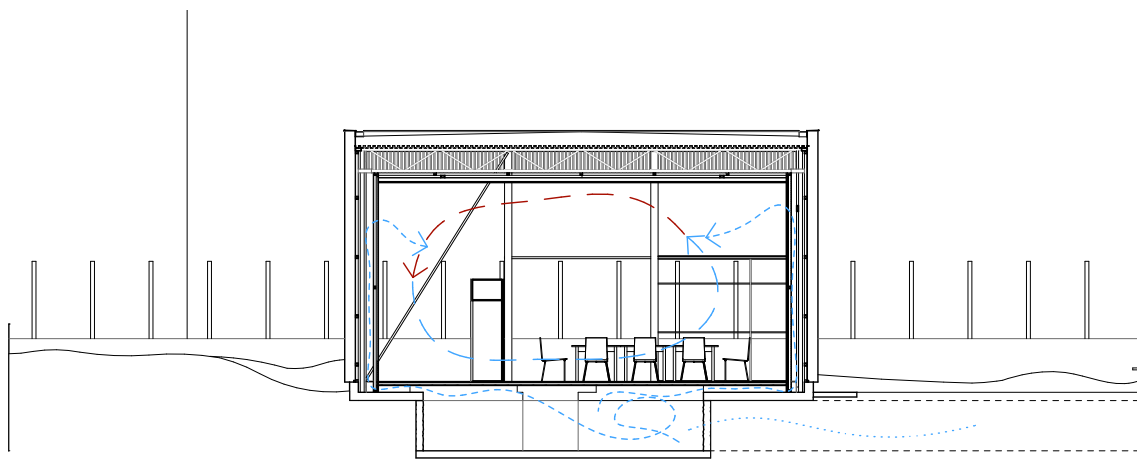
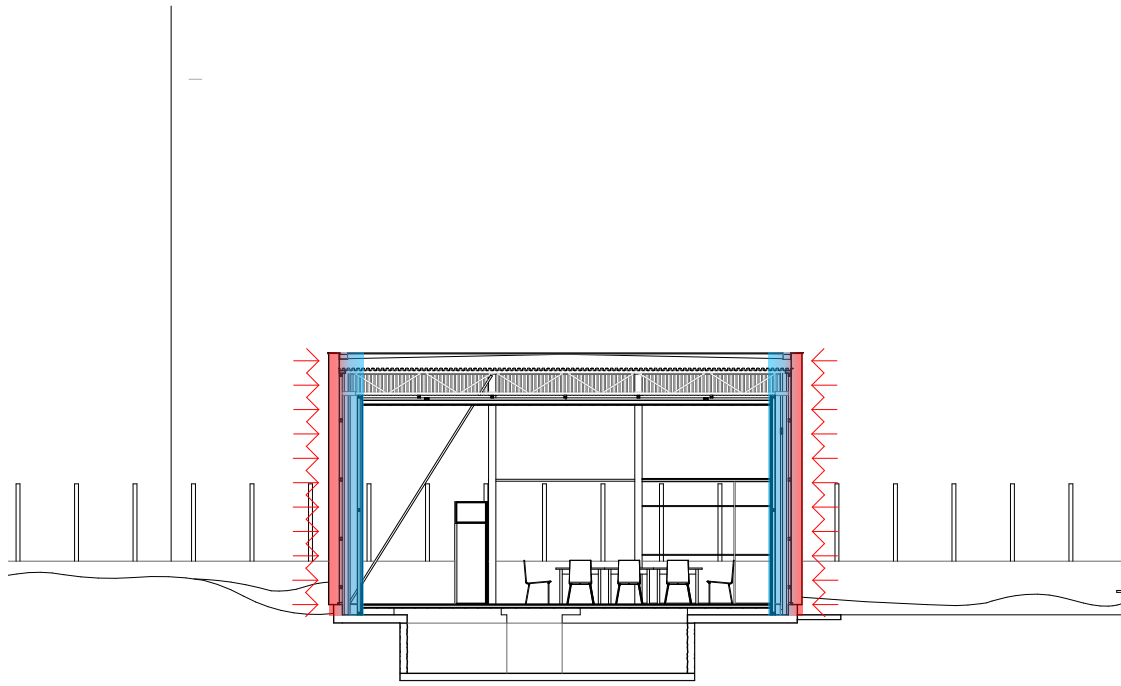
Vízgazdálkodás

Minden kertgazdálkodás fontos szempontja a vízgazdálkodás. Ezt a problémakört lehet fentartható módszerekkel is javítani. A volt kazánházban és környéken sok "alagút" és akna van, amit az esetleges gépészet bevezetése mellett felszín alatti szürke víztárolásra lehet felhasználni. Emellett a kert területén több pontban felszín feletti gyűjtőket lehet rakni, amik a megszokott medencék szerkezetétől különböznenek és inkább a természetben található tavak talaj szerkezetét utánoznák. A természeti tavak nem vízzárók, a talaj szerkezetét és annak vízfelszívó képességét használják ki ahhoz, hogy a vizet ott tartsák. A víz nagyon lassan a talajba szivárog és elpárolog, és ha nem kap utánpótlást akkor kiszárad. Ezt a természeti jelenséget lehet felhasználni a felszíni tavak kialakításában, amik szerepe nem a vízzárás hanem annak lassú átérésztése abba a közegbe, ami körülötte vagy közelségében van. A szerkezetnél a kemény talaj típusok, kerámiák, kövek és kavicsok tudnak jó lehetőségek lenni a természetben talált rétegrendek imitálásában. A felszíni tározók visszatartják a vizet, megahygyva azt több napra is, ami párologás és talajba szivárgás által folyamatosan "locsolnak". Ehhez a rendszerbe csatlakoznának az épületekről összegyűjtő szürke vizet szállító csatornák, amik a közlekedési útvonalak mellett lennének. A levegő nedvessége nem jelentene problémát a környező épületekre, mivel az nem közvetlenül közelségükben lenne és a növényzet azt felhasználná és visszatartaná, főleg, hogy sok növény, mint például a páfrányok és a moha páranedvességből is szedi a szükséges vizet. A kiszáradás nem hozna esztétikai problémát mivel egy kavicságyat látnánk és az esetleges befagyás nem jelentene gondot a szerkezetnek mivel viszonylag rugalmas. A medencék mellett még lennének kisebb méretű agyag vázákra hasonlító "cserepek" amik a japán kertekben is megtalálhatóak amik a víz összegyűjtésre egy jóval egyszerűbb módszer. A víztározós lényege nem a víz bezárása, hanem a természeti jelenségeket utánozva annak ideiglenes megtartása és folyamatos, maga által történő elvezetése, felhasználás.

Komfort

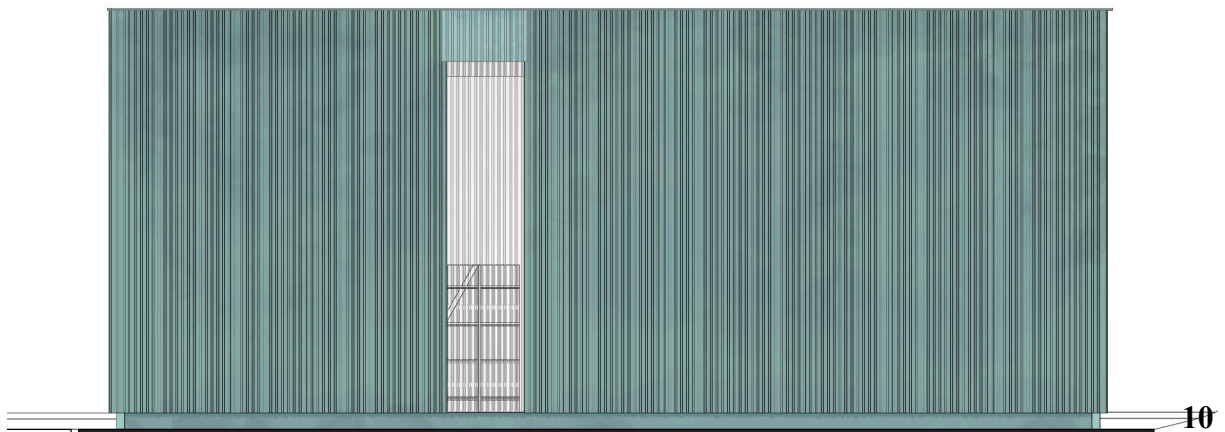
A növények javítják a levegő minőségét és felépítését, ezzel komfortosabbá téve élő környezetünket. Bezárt jellege miatt a kert egy szempontból egy saját ökoszisztémát hoz létre. A fák miatt a lombkoronák alatt és felett az évszaktól függően különbözőek a hőmérsékletek, és a tömbök magassága miatt kialakuló kürtőhatás jelentős szélmozgáshoz vezet, ami a kertre néző ingatlanok szellőzésében tudna segíteni. Ez a jelenség beavatkozás nélkül is jelen van, ezt csak erősíteni lehet, és a vízmedencékkel a levegő hőmérsékletén lehet javítani nyáron. Ez a szempont még egyszer kiemeli a helyi zöld fontosságát és előnyét, mivel az egészre és lokális szinten nézve is tud mindennapi praktikumokat adni, mind például a jobb levegő minőség és kellemesebb hőmérséklet.

A volt kazánház

A kert mélyében elhagyatott, rossz állapotban lévő volt kazánház újrahasznosítása adhatna a kertnek egy nagy csomóponton és a helyi lakósoknak rekreációs teret. A mostani állapotban csak a telkén lévő lakóépület lépcsőházából lehet megközelíteni, de a terv szempontjából a szomszédos telkekből is létrejönne erre lehetőség. Az egykori kazánház kis léptékű beavatkozást kapna, ami főleg a takarítást, minimális bútorok, új padló és egyes helyeken új burkolatok elhelyezése. Az egységtelen padló miatt az alap testtel egy szintű padló készülne, ami az aknák mélységét és a megemelt padlót kihasználásával egy természetes szellőzésnek adna lehetőséget. A területen megmaradt aknák és alagutak kívülről tudnának friss levegőt behozni a levegőnyomás és hőmérséklet különbség hatására. A régi nyílászárókat a beton panelek hullámzását megidéző polikarbonátra cserélném le. Az egykori mosdó teret vissza lehet hozni, kihasználva azt, hogy a gépészeti aknák, még mindig megfigyelhetőek. A cellás felbontást meghagynám és funkcióhoz illően használnám ki. Az egyik visszakapja a mosdót, a másik egy tároló funkciót kap, a harmadik az új bejáratként fog szolgálni és a legnagyobb pedig egy multifunkcionális közösségi térré válna. Az új szerkezetek a régihez képest kisebb léptékben és az adott cella funkciótól függően fognak megjelenni. A belső ajtókat lecserélném egyszerűbb szerkezetű toló ajtókra, hogy az ajtó nyitása ne korlátozza a tereket, és a külső ajtókhöz is toló ajtót használnék fel. Az új bejáratnál különböző időszakhoz megfelelő kettő nyíló szárnyas ajtót helyeztem el, ami rugalmasan tudna reagálni a különböző időszakokra. A kazánház így a saját szerkezetét kihasználva belül bővülne egyszerűbb szerkezetekkel és a külső környezete pedig maga a kert és azzal járó új elemek lennének. A kazánházat nem előnyös fűteni, csak széltől kell védeni, és minimálisan meg lehet próbálni megtartani benne a meleget, vagy éppen kin tartani a nyári időszakban. A ház új felhasználása a helyi közösségeknek készülne azzal a céllal, hogy a kertben eltöltött időt tegye kellemesebbé vagy a mindennapi programjainknak tudjon plusz teret biztosítani.

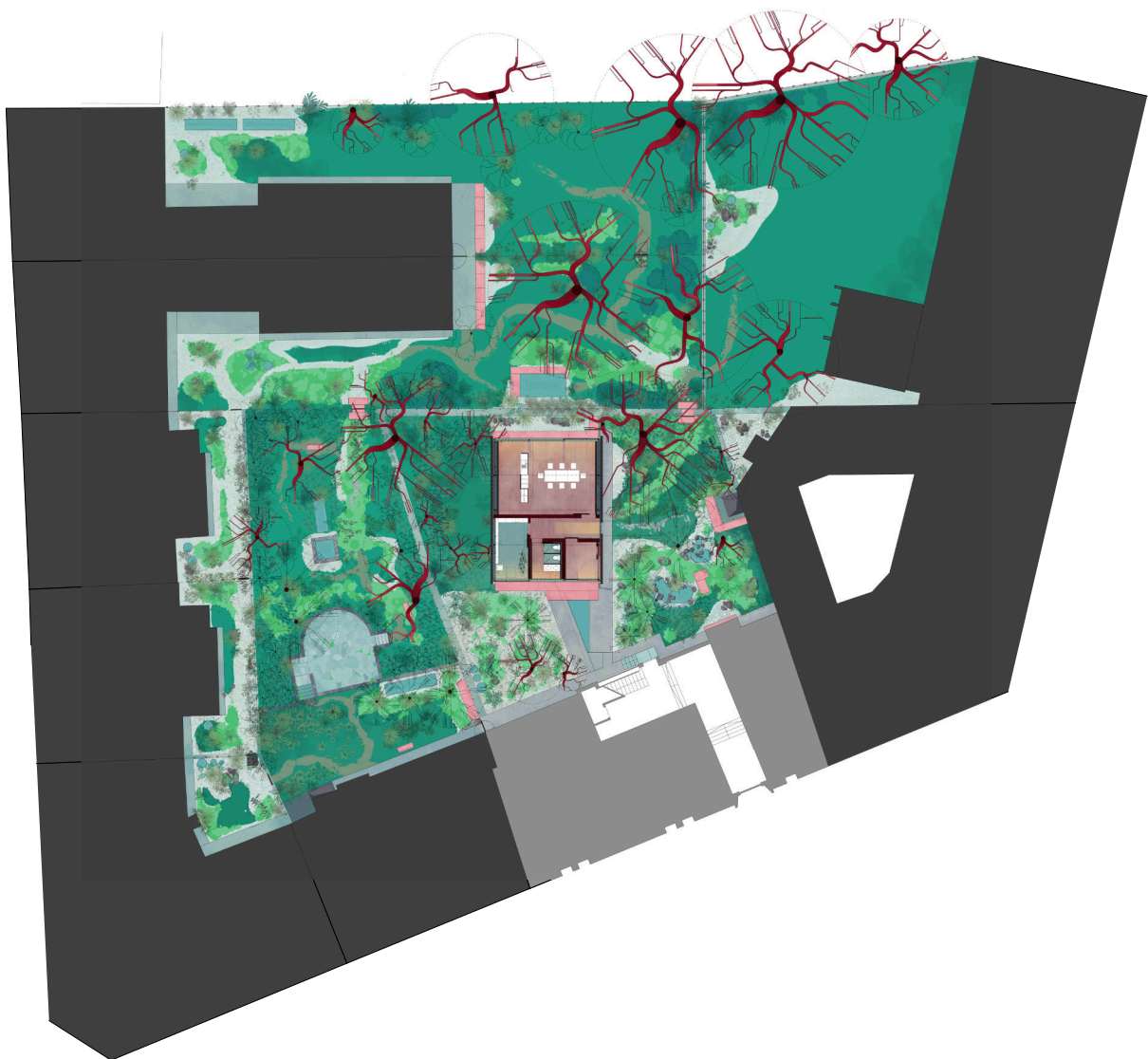

Zárószó

A terület ilyen jellegű kezelése egyszerű és fenntartható módon tudna megteremteni olyan helyzeteket, amik hosszútávra is hoznának hasznot. A helyi komfort felemelése és a közösségi funkció beemelése egy ilyen közegbe, annak további fejlődését tudná eredményezni. A kert és az új funkció által adott érték a helyi ingatlanok vonzó képességét emelhetné, a mellett, hogy elsősorban a helyi lakosok számára bővítik lakó környezetüket, amiben vallójában mindennapjaikat is eltölthetik. A kert és épülete gyűlések, időtöltésre és akár vendégfogadásra adhatnak lehetőséget, mivel mindenkinek lenne egy nagy kertje, amibe bármikor kiléphet és egy kiegészítő nappalija, amiben fogadhatja lakótársait vagy külsős ismerősöket. Talán a kerti piknikek a helyi közösség szokásává válnak, és ha ilyen jó kedvel használják akkor lehet, hogy felelősségteljesen figyelnek a környezet állapotára mintha az a sajátjuk lenne.

Irodalom

- Kronavetter Zsófia, A Kert Határán
Mestermunka, BME Építőművészeti Doktori Iskola(2019)

Források

- Gated gardens: Effects of urbanization on community formation and commons management in community gardens - Monika Egerer, Madeleine Fairbairn (2018)
Link: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0016718518302185>
- Community Gardens: Space for Interactions and Adaptations - Imas Agustina a, Ruth Beilin (2012)
Link: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812005150>
- Blue-green architecture: A case study analysis considering the synergetic effects of water and vegetation - Friederike Well, Ferdinand Ludwig (2020)
Link: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2095263519300822>

Egyéb források:

- <https://www.epa.gov/heatlands/using-trees-and-vegetation-reduce-heat-islands#:~:text=Transpiration%20is%20a%20process%20in,collecting%20on%20leaves%20and%20soil.>
- <https://deckandpatio.com/a-reservoir-of-water-come-rain-or-come-shine/>
- <https://www.firstinarchitecture.co.uk/architecture-and-the-environment-02-water/>

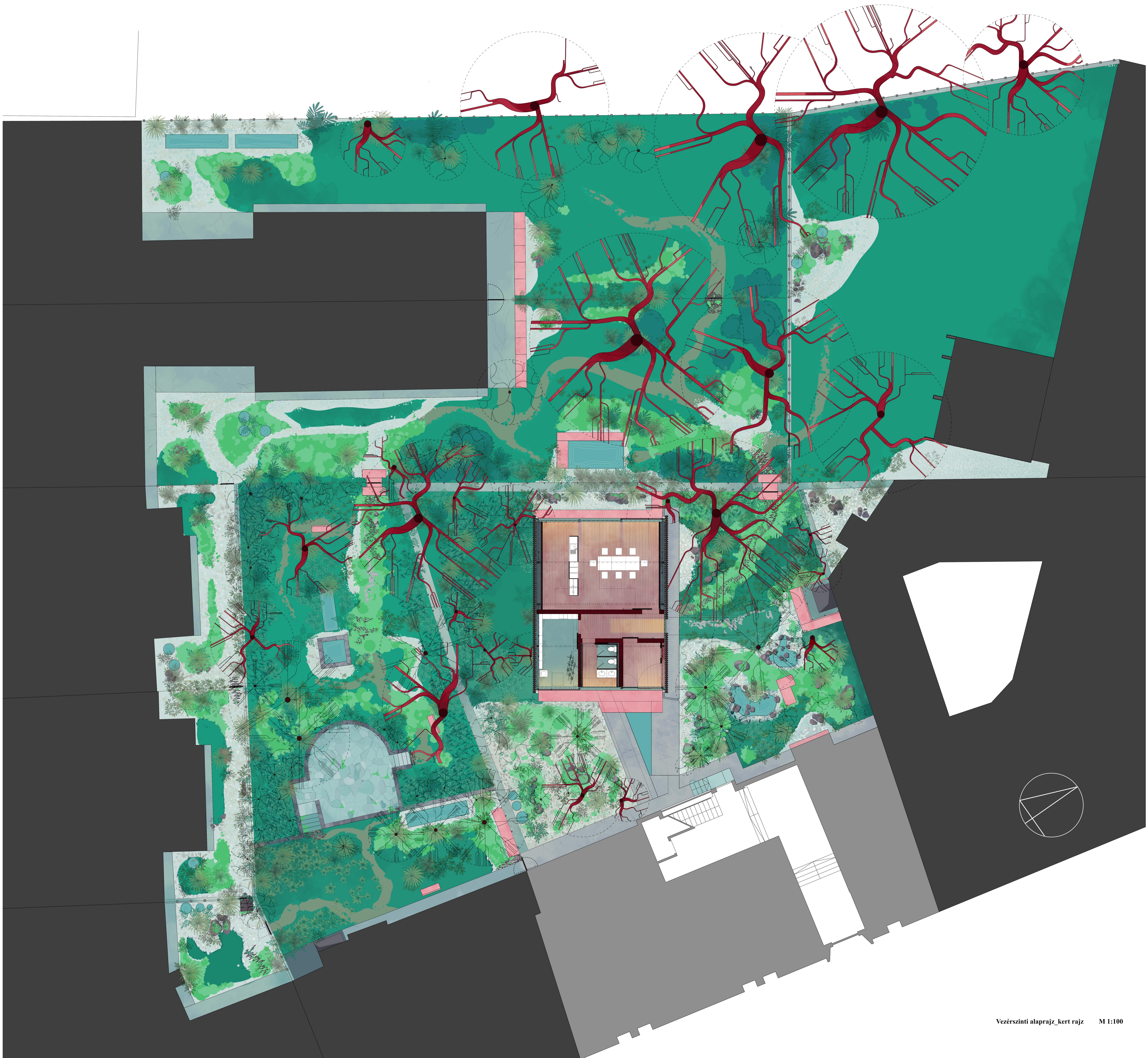

Előképek és inspirációk

- <https://www.archdaily.com/1002666/integrating-water-into-architecture-and-landscaping-consciously-and-creatively>
- Serpentine Gallery Pavilion, Peter Zumthor (2011)
Link: <https://www.archdaily.com/146392/serpentine-gallery-pavilion-2011-peter-zumthor>
- Ruins Cave Garden, ArCONNECT Architects (2023)
Link: https://www.archdaily.com/1006640/ruins-cave-garden-arconnect-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
- Kawamichiya Kosho-An Restaurant, td-Atelier + ENDO SHOJIRO DESIGN (2023)
Link: <https://www.archdaily.com/1005452/kawamichiya-kosho-an-restaurant-td-atelier-plus-endo-shojiro-design>
- Spruce House & Studio, ao-ft (2021)
Link: <https://www.archdaily.com/1000936/spruce-house-and-studio-ao-ft>
- The Hinterhaus Restoration, Simon Moosbrugger Architekt (2022)
Link: <https://www.archdaily.com/1006817/the-hinterhaus-restoration-simon-moosbrugger-architekt>

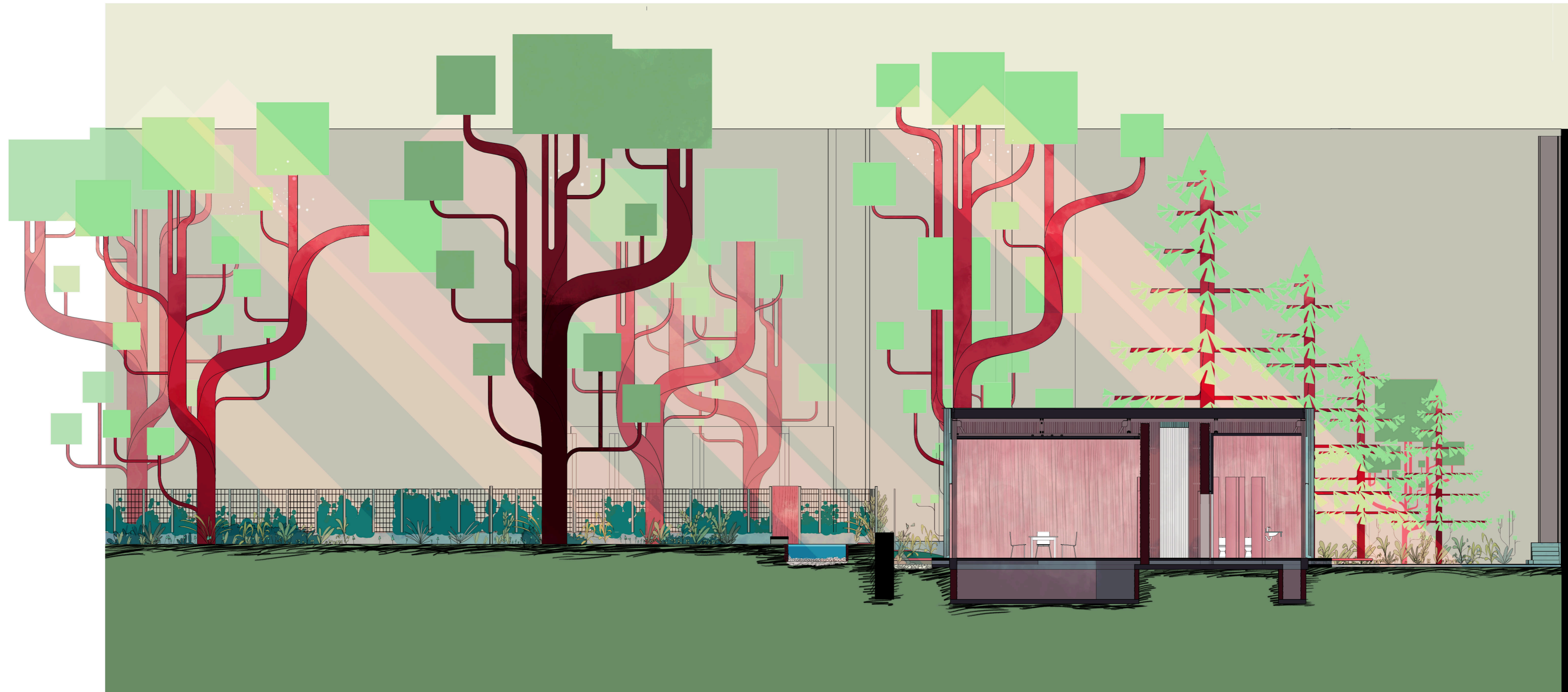
Képgyűjtemény

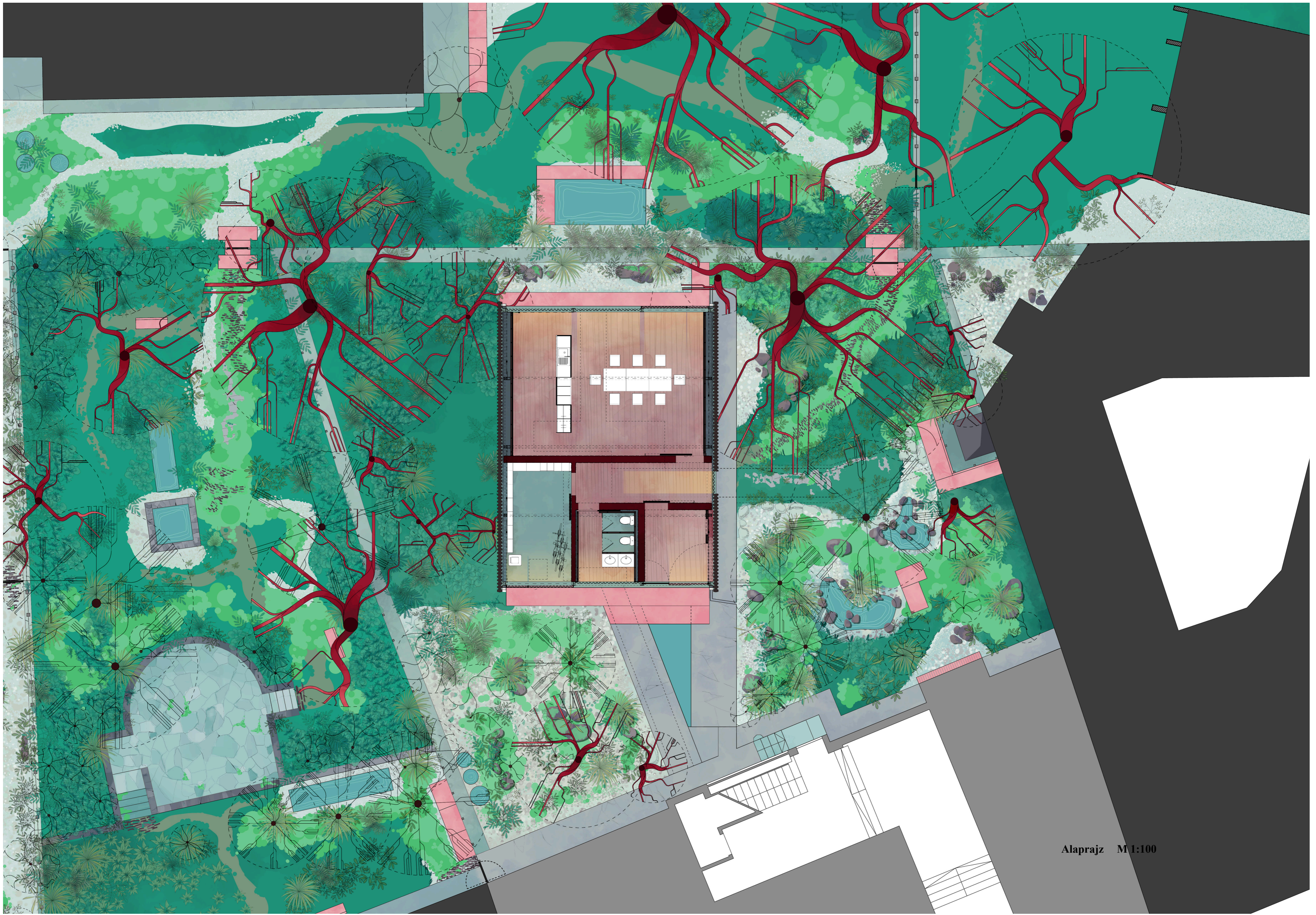
- Absztrakt fa ábrázolás (1)
- A tömb és kert közti tér és forma szituációt mutató ábrák (3)
- A tömb és telkek szétbontása ábrával (4)
- Helyszínrajzon jelölt útvonalak (5)
- A grafikában használt növények absztrakt ábrázolása (helyi növények és tervezettek) (6)
- A helyi hőmérsékletet és szél áramlatokat ábrázoló kép, a növényzet és víz felszínek hatására (8)
- Felülről a fal szerkezet nyári meleg elleni védelme, alulról az épület szellőzési ábrája (9)
- Épület északkeleti homlokzata (10)
- Helyszínen készített saját fotók, utolsó kép a szomszédos 4a. kertjéről készült (11-12)
- Vezérszínti alaprajz (13)

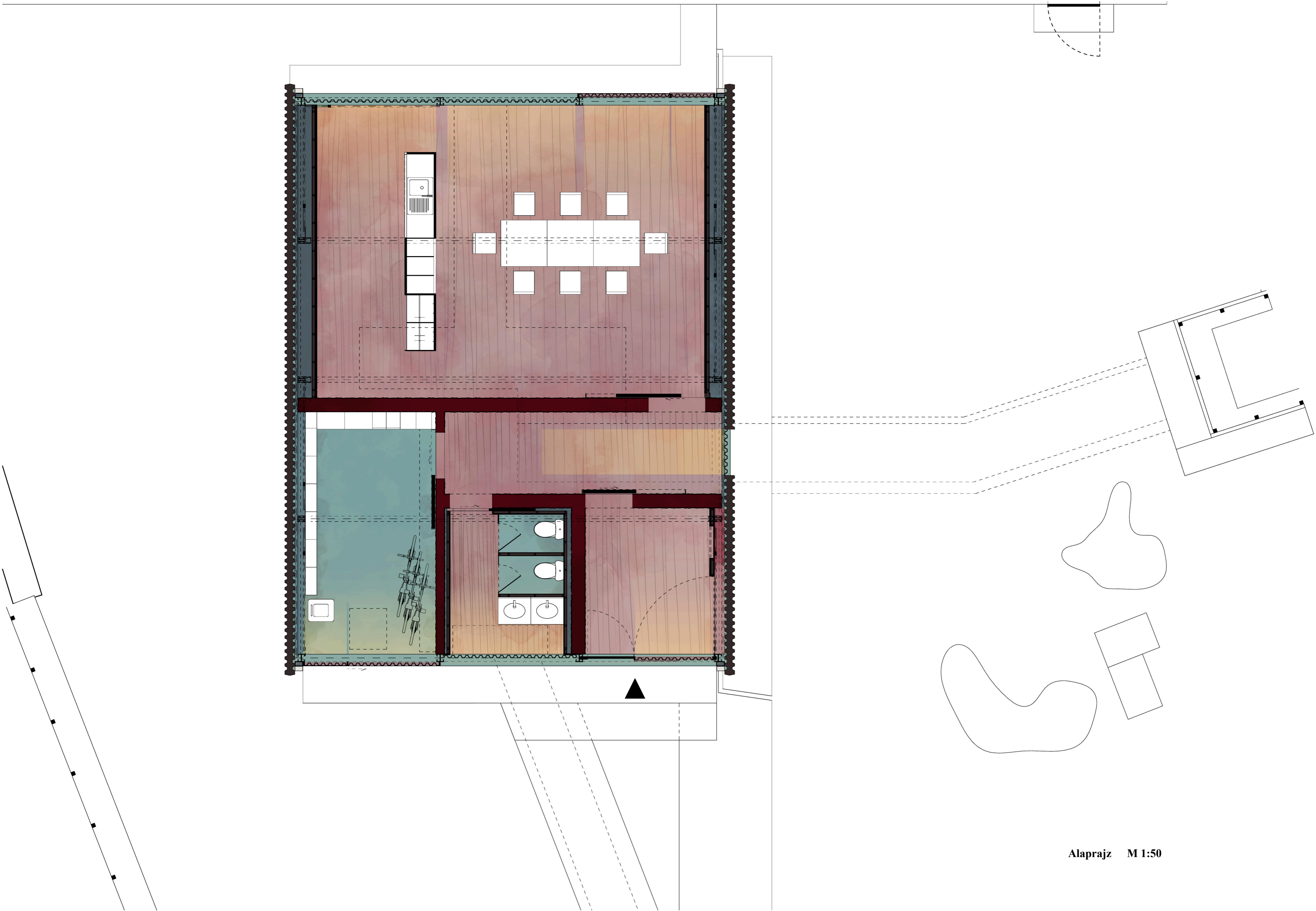

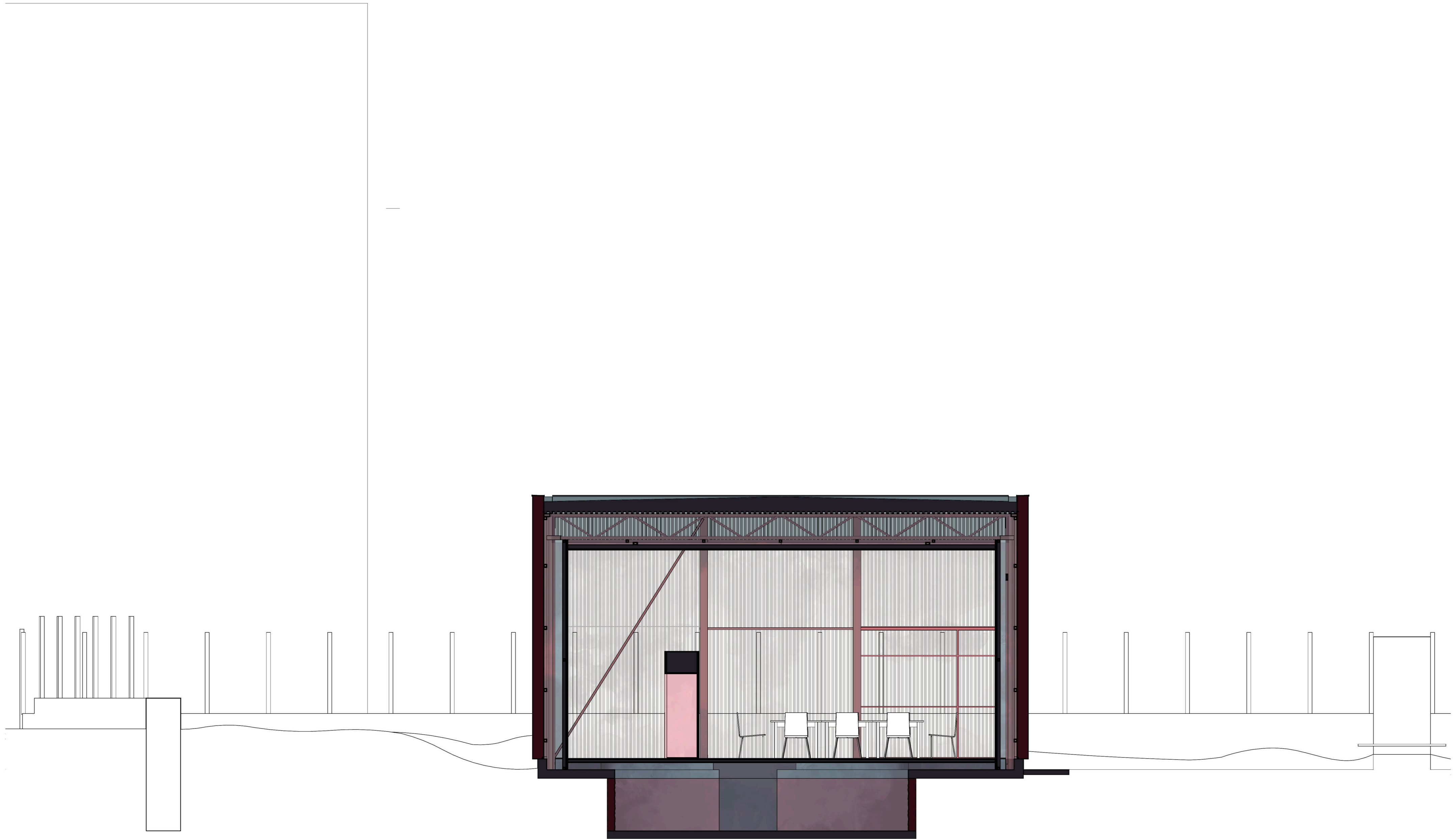
Keresztmetszet M 1:100

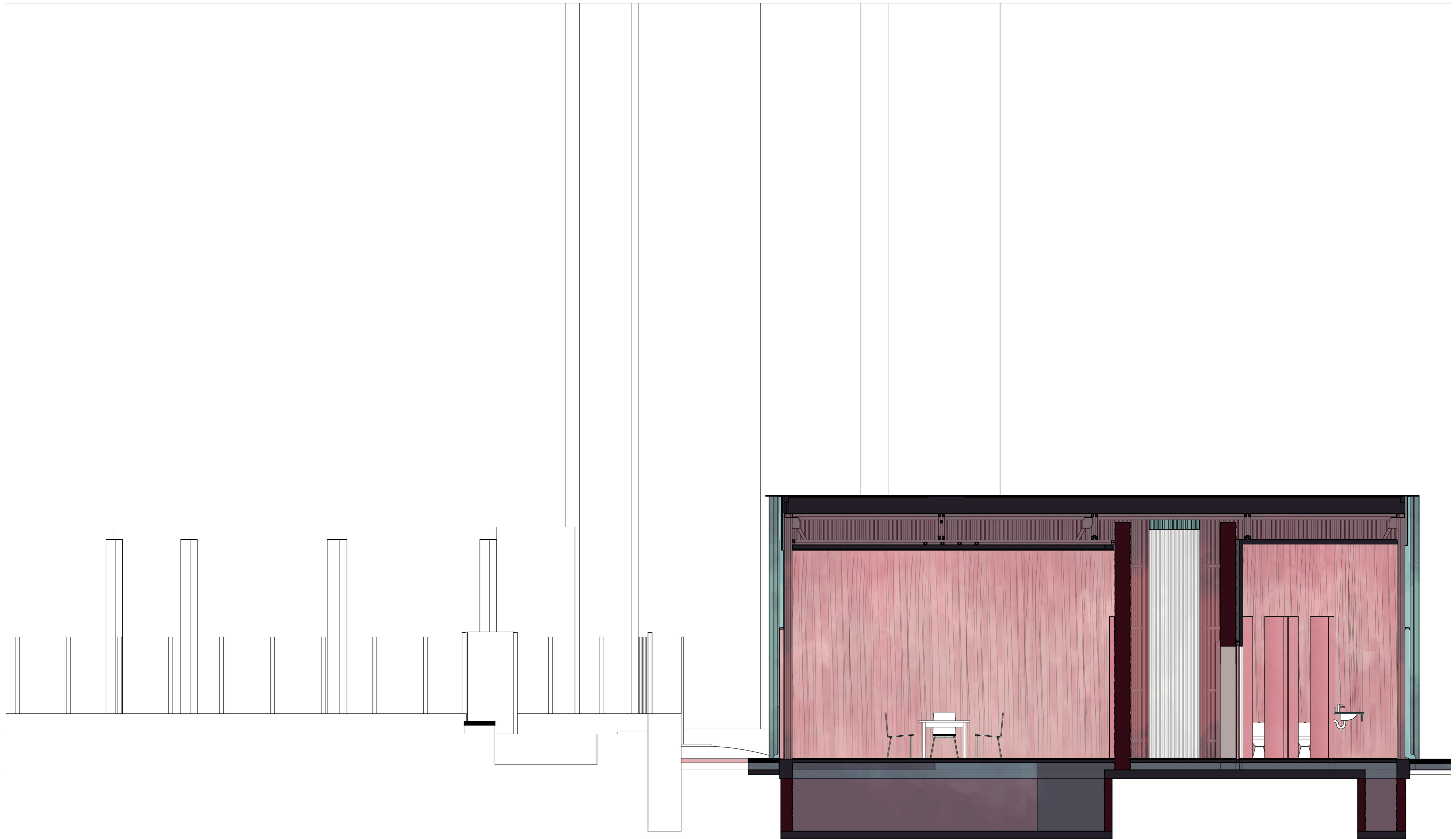

Alaprajz M 1:50

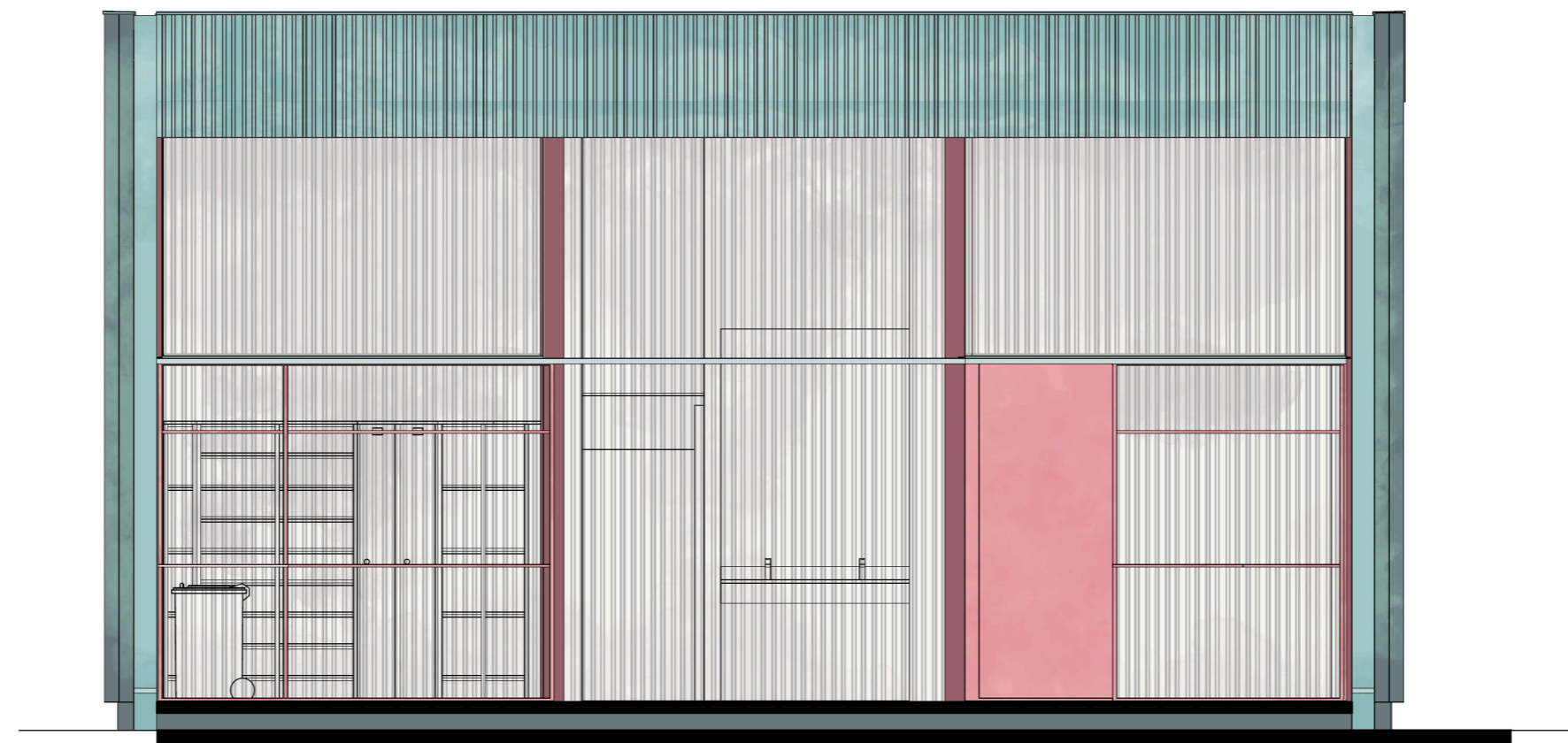
Keresztmetszet M 1:50

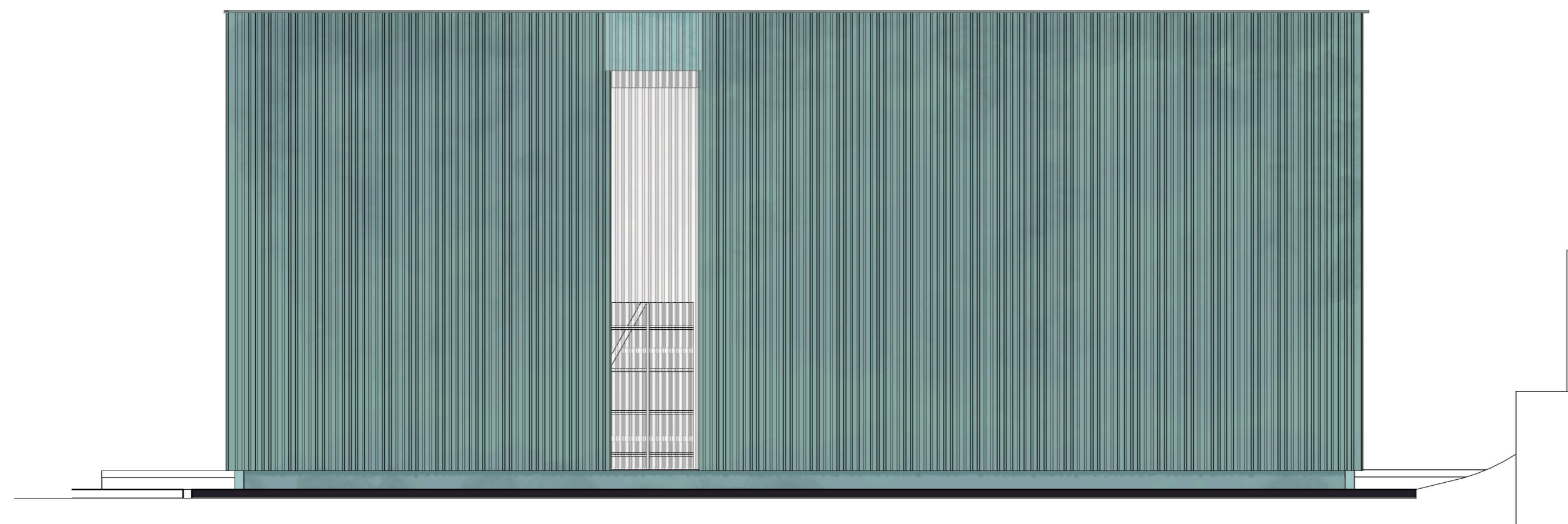

Hosszmetszet

M 1:50

Északkeleti homlokzat M 1:50